

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата педагогічних наук
Наливайко Наталії Анатоліївни
про дисертацію **Цзен Гуанхая**
**«Організація дозвілля дорослих з особливими освітніми
потребами в системі неформальної освіти КНР»,**
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Згідно з демократичними та гуманістичними світовими стандартами, нині людство переходить до нової світоглядної парадигми – «єдине суспільство, яке включає людей з різноманітними порушеннями». Сучасною світовою тенденцією є прагнення до інституалізації та соціального інтегрування осіб з особливостями психофізичного розвитку. У цьому контексті особливої актуальності набуває організація дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР. Дослідження шляхів впровадження інклюзивної освіти на сучасному етапі розвитку освітньої системи зумовлює необхідність удосконалення інклюзивного навчання, не лише в європейському соціумі, але й в українському суспільстві. Звернення до вивчення теорії та практики організація дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР дозволить з'ясувати найважливіші питання, пов'язані із пріоритетними напрямками розвитку такого навчання, модернізацію його змісту і форм.

Важливо відзначити, що дисертація підготовлена відповідно до науково-дослідної роботи кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди «Підвищення ефективності педагогічного процесу в середніх загальноосвітніх і вищих навчальних закладах» (РК31–200199004104 від 23.12.2015 р.) та корелює з новою комплексною темою кафедри «Наукові основи і навчально-методичний супровід педагогічного процесу в закладах освіти: історико-педагогічний, компаративний та прогностичний аспекти» (№ 0121U107474 від 22.01.2021 р.).

Тему дисертації затверджено (протокол №7 від 31.10.2017 р.) та уточнено (протокол №2 від 22.02.2021 р.) Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Отже, тема дисертаційного дослідження Цзен Гуанхая, яка присвячена розв'язанню проблеми організація дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР є актуальною, як у теоретичному, так і практичному аспектах.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. У результаті проведеного дослідження дисертантом: здійснено цілісне дослідження проблеми організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР; розкрито підходи до визначення

суті поняття «організації дозвілля дорослих», «особливі освітні потреби дорослих», «система неформальної освіти в КНР»; визначено структуру організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР; узагальнено китайський досвід з проблеми організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР; окреслено перспективи творчого використання напрацювань китайських педагогів із проблеми організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР.

Подальшого розвитку набули наукові положення щодо творчого використання прогресивних ідей китайського досвіду в умовах неформальної освіти дорослих з особливими освітніми потребами у напрямі модернізації дозвілля до організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертація Цзен Гуанхая має чітку структуру, складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел до кожного розділу (242 найменувань, із них – 168 іноземними мовами). Загальний обсяг роботи становить 218 сторінок, із них основного тексту – 158 сторінок. Розділи дисертації логічно завершені, містять висновки, які відповідають змісту та поставленим завданням дослідження.

Дисертант на достатньому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, концепцію, методологічні й теоретичні основи, аргументувала використання обраних методів дослідження.

Автором поставлено низку дослідницьких завдань, спрямованих на досягнення поставленої мети, визначено об'єкт і предмет дослідження.

Достовірність результатів дослідження забезпечена опорою на наукову методологію, вихідні теоретичні положення і понятійно-термінологічний апарат, багаторічним вивченням проблеми, використанням комплексу взаємопов'язаних методів дослідження, адекватних його об'єкту, предметів та завданням, узагальненням досвіду організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР та визначенням його перспективного напрямку імплементації позитивних здобутків в освітню практику України.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом.

Здобувач на достатньому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, концепцію, методологічні й теоретичні основи, аргументувала використання обраних методів дослідження.

У вступі обґрунтовано вибір теми та її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, представлено методи наукового дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів.

У першому розділі – «Теоретичні основи організації дозвілля дорослих

з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР» – дисертант глибоко проаналізував стан досліджуваної проблематики; досить вдало визначив основні напрями розроблення проблеми у китайському й українському науковому дискурсі. Цзен Гуанхай обґрунтував, з чим ми погоджуємося, проблему відсутності праць, які б розкривали питання проблеми організація дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР. Як позитивне слід відзначити визначені тенденції організація дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР. Дисертанткою у результаті наукового аналізу проблеми визначено структуру та зміст організація дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР.

У другому розділі – **«Досвід організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР»** – дисертант глибоко проаналізував зміст, форми і методи організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР. Найбільшого практичного значення набуває проведений автором ґрунтовний компаративний аналіз творчого використання досвіду організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР та України.

На нашу думку, висновки до розділів і загальні висновки є чіткі та логічно аргументовані, містять коректні узагальнення. Їх зміст переконує у тому, що дисертантка досягла сформульованої мети дослідження і виконала поставлені завдання.

Вивчення матеріалів дисертації Цзен Гуанхая дозволяє зробити висновок про те, що підґрунтям отриманих наукових результатів є: вивчення й аналіз різних підходів, що застосовувались до вирішення зазначеної проблеми; її всебічна розробка; опрацювання великої кількості джерел інформації. Все зазначене дає підстави стверджувати, що мета роботи у процесі виконання дослідження була досягнута, а сама дисертація є завершеною науковою працею.

Порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі здобувача не виявлено.

Мова і стиль дисертації. Дисертація написана грамотною, літературною державною мовою. Отримані результати досліджень викладені у доступному для фахівців вигляді, робота чітко структурована, логічно побудована, аргументація основних положень і висновків є достатньою. Текст дисертації оформлений згідно з чинними вимогами МОН України.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Згідно з нашими поглядами, результати дисертаційного дослідження Цзен Гуанхая мають теоретичну й практичну значущість. Матеріали дослідження можуть бути використані у розробці навчальних програм; в організації педагогічної практики; у процесі написання курсових і магістерських робіт; для оновлення змісту лекційних та практичних занять з дисциплін що вдосконалено освітньо-професійні програми

та навчальні програми професійної підготовки майбутніх учителів за спеціальністю 016 – Спеціальна освіта.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Результати дослідження відображено в 12 наукових працях (із них 11 одноосібних), серед них: 3 статті у наукових фахових виданнях, 4 – в зарубіжних виданнях, 5 – у збірниках матеріалів і тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Зазначені публікації відображають основні наукові положення, зокрема ті, які здобувачкою винесено на захист дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, слід назвати деякі **дискусійні положення**, а також висловити окремі побажання:

1. У першому розділі дисертаційної роботи автор на основі ґрунтовного аналізу психолого-педагогічної літератури визначає суть поняття «освіта дорослих», «дорослі з особливими освітніми потребами» та категорії людей, які підпадають під це поняття. Основну увагу дисертант приділяє характеристиці дорослих з особливостями (порушеннями) психофізичного розвитку, які мають відхилення від нормального фізичного чи психічного розвитку, що зумовлені вродженими чи набутими розладами. Цікавою, на наш погляд, є перспектива дослідження саме проблеми обдарованих дорослих в умовах інклюзії.

2. У процесі аналізу досліджуваної проблеми, на нашу думку, варто було б надати об'єктивну оцінку дослідницького екскурсу проблем організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти саме України, а не лише КНР.

3. Ураховуючи належний теоретичний рівень дисертації, вважаємо, що робота тільки б виграла, якби дисертант більш глибоко схарактеризував суть таких понять як «готовність та компетентність», «інклюзивна освіта та інклюзивне навчання», «інклюзія та інтеграція», «корекційне навчання і виховання». В окремих випадках автор ототожнює ці попарні категорії.

4. На нашу думку, дисертаційну роботу можна було б значно посилити, якби, аналізуючи суть організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР, автор надав характеристику соціально-психологічного портрета викладача зі сформованою інклюзивною компетентністю, який готовий до здійснення такого виду діяльності в умовах інклюзивного освітнього простору.

5. Під час висвітлення питання змісту організації дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР, варто було б навести більш детальний коментар щодо запропонованого плану занять, представлених у додатку.

Проте, висловлені зауваження не знижують якості й практичного значення дисертації, мають здебільшого рекомендаційний характер і не впливають на загальний позитивний висновок оцінки проведеного дослідження.

Дисертаційна робота Цзен Гуанхяя «Організація дозвілля дорослих з особливими освітніми потребами в системі неформальної освіти КНР» є завершеним, оригінальним, самостійним науковим дослідженням, що відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №167, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри української мови,
основ психології та педагогіки
Харківського національного
медичного університету

Наталія НАЛИВАЙКО

Зі мною
Наталії Наливайко
засвідчую
Проректор з науки

Василь
М'якоєдов